

До спеціалізованої вченої ради Д 26.059.04
Національного транспортного університету

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата економічних наук

ОГНЕВОГО ВІТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРОВИЧА

на дисертаційну роботу

ГОРОБІНСЬКОЇ ІРИНИ ВЛАДИСЛАВІВНИ

**на тему: «Механізм управління економічним розвитком
автотранспортного підприємства»,**

**яка представлена до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

**за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

1. Актуальність обраної теми дисертації

Транспортний сектор – одна з головних галузей економіки, яка забезпечує потреби господарства і всіх економічних суб'єктів у перевезеннях. Своєю діяльністю транспортний сектор визначає галузеву структуру економіки та забезпечує зв'язки між виробництвом і споживанням. Стабільних показників розвитку національної економіки неможливо досягти без стійкої діяльності транспортної системи.

Вітчизняні автотранспортні підприємства потребують суттєвого оновлення та модернізації рухомого складу, переходу до сучасних технологій відповідно до міжнародних стандартів, а значить – створення необхідних базисних умов для економічного розвитку.

Різноманіття і зростаюча складність умов, інтенсивність і динамізм економічних процесів вимагають від автотранспортних підприємств максимального використання всіх фінансових можливостей і резервів на основі проведення детального аналізу та розроблення методичних підходів, за допомогою яких забезпечується збалансування інтересів всіх учасників ринку і створюються сприятливі умови для ефективної діяльності.

Проблеми управління економічним розвитком та методи їх вирішення є одними з найбільш актуальних питань у вітчизняній економічній науці та господарській практиці підприємств. Особливої уваги потребують питання створення мотиваційних чинників для реалізації завдань економічного розвитку та впровадження необхідних змін, а також формування механізму управління економічним розвитком, який буде направлений на узгодження інструментів управління на мікро рівні із тенденціями макросередовища.

З огляду на зазначене, дисертаційна робота, що присвячена проблемам формування та удосконалення механізму управління економічним розвитком автотранспортного підприємства, є актуальною, важливою і своєчасною.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Національного транспортного університету за темами:

- «Концептуальні засади розробки стратегій розвитку підприємств автотранспорту та страхових компаній» (номер державної реєстрації 0110U006954, 2012-2014 рр.) – у межах якої автором розроблено підрозділ 4.2. «Концепція реформування державної регуляторної політики в сфері транспортної діяльності»;
- «Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку підприємств автотранспортного та дорожньо-будівельного комплексу» (номер державної реєстрації 0113U007704, 2015-2017 рр.) – у межах якої автором досліджено організаційно-економічний механізм розвитку автотранспортних підприємств;
- «Фінансове та обліково-аналітичне забезпечення розвитку підприємств автотранспорту та дорожнього господарства» (номер державної реєстрації 0116U007238, 2018-2020 рр.) – у межах якої автором оцінено можливості фінансового забезпечення автотранспортних підприємств шляхом використання інноваційних методів, таких як фінансовий інжиніринг та державно-приватне партнерство.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та результатів дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, в достатній мірі обґрунтовані. Дисертаційна робота свідчить про глибоку обізнаність авторки з науковими працями щодо розробки механізмів управління економічним розвитком підприємств.

Авторка використала широкий арсенал сучасних методів дослідження: узагальнення, спостереження та порівняння, синтезу та аналізу, статистичних спостережень, системний підхід, метод експертних оцінок тощо. Варто відмітити вміння Горобінської І.В. працювати з сучасними інформаційними продуктами для оцінки стану та готовності підприємств до розвитку та представлення її результатів.

В ході дослідження авторкою опрацьовано 180 найменувань бібліографічних джерел, а саме: матеріали науково-практичних конференцій та дані, які поширюються через мережу Інтернет, офіційні нормативні та нормативно-правові документи державних органів влади, публічна статистична та звітна інформація підприємств автомобільного транспорту, отже, авторкою досліджено значний обсяг даних, представлених в основному тексті дисертації та додатках до неї.

Варто зазначити, що поставлені завдання, концептуальні положення, наукова новизна та висновки логічно взаємопов'язані, а результати дослідження отримані Горобінською І.В. особисто.

Відповідно до мети дослідження, яка полягає у науковому обґрунтуванні та розробці теоретико-методичних положень і прикладних рекомендацій щодо удосконалення механізму управління економічним розвитком автотранспортних підприємств, у роботі:

- розкрито економічну сутність категорій «механізм управління» та «економічний розвиток» автотранспортних підприємств (с. 28-40),
- охарактеризовано економічні методи та інструменти регулювання діяльності підприємств (с. 62-66),

- обґрунтовано концепцію державної політики регулювання діяльності транспортних підприємств (с. 41-61),
- проаналізовано тенденції розвитку ринку транспортних послуг України та ефективність діяльності автотранспортних підприємств (с. 76-92),
- розроблено методичне забезпечення визначення стійкості автотранспортних підприємств в контексті управління, спрямованого на економічний розвиток (с. 109-120),
- розроблено механізм управління економічним розвитком автотранспортних підприємств та обґрунтовано засоби його практичної реалізації (с. 136-154)
- розроблено порядок інтеграції фінансового інжинірингу у механізм управління економічним розвитком автотранспортних підприємств (с. 155-166).

Позитивним моментом роботи є ґрунтовний аналіз ринку вантажних перевезень в Україні та широкого спектру фінансових показників діяльності автотранспортних підприємств (пункт 2.1, с. 76-92).

Мета та завдання, які визначені у дисертації, відповідають темі роботи, а також узгоджуються із основними положеннями, науковою новизною та висновками, здійсненими в процесі дослідження. Виклад дисертаційного матеріалу відзначається логічною послідовністю та структурованістю. Дисертація Горобінської І.В. має комплексний та завершений характер, а її зміст повною мірою розкриває тему наукового дослідження.

4. Наукова новизна

Одержані авторкою і винесені на захист положення дисертаційної роботи мають всі ознаки наукової новизни. Найбільш вагомим серед них, на погляд опонента, є:

- удосконалення механізму управління економічним розвитком автотранспортних підприємств, який передбачає узгодження інструментів управління на рівні підприємства із трендами ринку та інструментами

формування мотиваційного макросередовища через тарифну, податкову та інвестиційну політику, і, на відміну від існуючого порядку, передбачає регламентацію елементів ціни транспортної послуги для питань оподаткування та формування ресурсної бази виробничого відтворення на автотранспортних підприємствах;

- удосконалення підходів інтегрування фінансового інжинірингу в механізм управління економічним розвитком автотранспортних підприємств, які, на відміну від існуючих, відрізняються комбінуванням банківських, бюджетно-податкових та гібридних інструментів фінансування діяльності автотранспортних підприємств, спрямованих на формування цільових грошових потоків та досягнення цілей економічного розвитку підприємств;
- подальший розвиток методичного забезпечення визначення стійкості автотранспортних підприємств в контексті дотримання економічного розвитку, яке, на відміну від існуючого, вирізняється застосуванням двокомпонентної оцінки інвестиційної спроможності та прийнятної витратності на основі розрахунку інтегрального індикатора інвестиційної достатності та рівня матеріальної витратності. Порівняння їх фактичних та нормативних значень для підприємств чи ринку вантажних підприємств в цілому дозволить більш ефективно реалізувати механізм управління економічним розвитком;
- подальший розвиток принципів впровадження мотиваційних чинників структурних зрушень, що доповнені комбінацією умов для застосування певного виду стимулів підвищення ефективності роботи за рахунок використання податкової пільги з оподаткування прибутку за умови скорочення витрат і зростання питомої ваги оплати праці у собівартості, що дозволяє контролювати небажані дії роботодавців для максимізації вигоди, сприяючи легалізації доходів;
- подальший розвиток науково-практичних положень щодо необхідності формування переважно внутрішніх і менш вартісних залучених джерел

розширення інвестиційних ресурсів для впровадження техніко-технологічних, цифрових та інших новацій в роботі транспортних підприємств як основи для збереження конкурентоздатності в умовах швидких змін у сфері використанні штучного інтелекту для організації перевезень, поліпшення безпеки та якості доставки вантажів і пасажирів.

5. Практична значимість одержаних результатів

Сформульовані й обґрунтовані основні положення дисертаційної роботи, досліджені теоретичні положення та методичні розробки доведено до рівня практичних рекомендацій. Наукові результати дисертаційної роботи знайшли своє практичне застосування на автотранспортних підприємствах України: ТОВ «ІНВЕСТ-АВТОЛЮКС-ЛТД» (акт впровадження № 488/22 від 02.12.2020), ТОВ «ЦЕНТРАЛЬНО-УКРАЇНСЬКА ТРАНСПОРТНА КОМПАНІЯ» (акт впровадження № 258 від 10.03.2021), ТОВ «БІ-АВТОТРАНС ЛТД» (акт впровадження № 244/35 від 09.09.2021).

Теоретичні та практичні результати дисертаційної роботи впроваджено в навчальний процес Національного транспортного університету при підготовці та під час викладання дисциплін: «Фінанси», «Аналіз господарської діяльності підприємств дорожньо-транспортного комплексу», «Податковий менеджмент» (акт впровадження № 2293/01 від 18.10.2021р.).

Отже, теоретичні положення, методичні розробки та практичні рекомендації дослідження дають підстави зробити висновок, що дисертаційна робота характеризується науковою новизною та практичною значимістю.

6. Повнота викладу основних результатів в опублікованих працях

Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають вимогам МОН України, що висуваються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Основні результати дослідження опубліковано у 31 науковій праці загальним обсягом 9,75 д.а., у тому числі: 15 статтях (в т.ч. 14 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у науково-практичних виданнях інших держав (Чехія), з яких 9 одноосібних), 2 розділах у колективних монографіях, 1 навчально-методичному посібнику, 11 публікаціях апробаційного характеру, отримано два свідоцтва про інтелектуальну власність.

В опублікованих працях дисертантки повно відображено сутність отриманих результатів виконаного дослідження. З огляду на це, апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою.

7. Оцінка змісту та оформлення дисертації

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний обсяг дисертації становить 171 сторінку, включаючи 22 таблиці, 30 рисунків, 7 додатків на 33 сторінках та список використаних джерел із 180 найменувань на 20 сторінках.

Зміст розкриває тему дисертації, відображає послідовність досягнення мети та вирішення завдань дослідження. Структура роботи логічна, викладення матеріалу послідовне, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах досліджень авторки. Дисертація написана діловою українською мовою, її оформлення відповідає чинним вимогам. Виклад дисертації характеризується сучасним науковим стилем подачі матеріалу. Представлена дисертаційна робота є цілісним та завершеним науковим дослідженням.

8. Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації

Автореферат дисертації необхідним чином розкриває основні положення, отримані наукові результати, висновки та пропозиції дисертаційної роботи. Структура, зміст, основні положення і результати автореферату і дисертації Горобінської Ірини Владиславівни ідентичні. За

обсягом, структурою, оформленням автореферат відповідає чинним вимогам МОН України.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

В цілому рівень розробки теоретичних і методичних положень, практичних рекомендацій, обґрунтованості наукових висновків та пропозицій є достатнім. За загальної позитивної оцінки проведеного дослідження, необхідно відмітити окремі дискусійні питання та недоліки, що наявні в дисертації і потребують уточнення:

1. В об'єкті дослідження (с. 23) варто було б зазначити, що таким об'єктом виступає процес управління економічним розвитком підприємств, що здійснюють вантажні перевезення.

2. У першому пункті наукової новизни щодо удосконалення (с. 24), останнє речення – з метою більш поглибленого відображення – варто було б записати в такій редакції: «Необхідні зміни в економічному розвитку має забезпечити мотиваційне середовище в напрямку корегування структурних співвідношень вартісних елементів ціни через впровадження нових умов оподаткування як результату збільшення величини частки витрат щодо оплати праці та амортизаційних відрахувань при паралельному скороченні матеріальних витрат, стосовно всіх генерованих доходів підприємства».

3. У другому пункті новизни стосовно положень, що набули подальшого розвитку (с. 26), слід було б доповнити текст поняттям «амортизаційних відрахувань» і відобразити прикінцеву частину цього тексту як: «...і зростання питомої ваги оплати праці та амортизаційних відрахувань у складі собівартості, що дозволить посилити контроль за небажаними діями роботодавців з отриманням максимальних вигод, та водночас сприятиме легалізації всіх видів доходів».

4. У розділі 1 проведено узагальнення теоретичних засад категорій «розвиток», «економічний розвиток», «управління», «механізм» та «фінансовий інжиніринг», проте, варто зазначити завантаженість першого

розділу узагальнюючими таблицями (табл. 1.1, с. 30; табл. 1.2, с. 33; табл. 1.3, с. 35; табл. 1.4, с. 36, табл. 1.5, с. 68-69). Доцільно було б зменшити обсяг узагальнення наукової літератури та більше уваги приділити висвітленню авторського бачення даних понять.

5. У розділі 2 не достатньо обґрунтований авторкою вибір представлених у таблицях 2.7, 2.8, с. 102-103 показників для оцінки рівня податкового навантаження на підприємстві.

6. У розділі 3 при формуванні механізму управління економічним розвитком не достатньо обґрунтовано, чому для реформування обираються саме сфери оподаткування, тарифоутворення і інвестування (рис. 3.4, с. 138).

7. У розділі 3 до запропонованої схеми застосування фінансового інжинірингу для транспортних підприємств (рис. 3.11, с. 162) варто було б додати ризики, які можуть виникати у держави, банку та підприємства, адже, як зазначено в роботі (с. 157), ключовою метою фінансового інжинірингу виступає перерозподіл ризиків серед суб'єктів інвестиційного процесу.

В цілому, зазначені недоліки і зауваження не є принциповими та не знижують загальної позитивної оцінки результатів дисертаційної роботи, її теоретичної та практичної значущості. Матеріал, який викладений в дисертаційній роботі свідчить про достатній рівень розробки теми. Порядок та стиль викладення матеріалу відповідає вимогам, які пред'являються до дисертаційних робіт. Дисертаційна робота показує, що її авторка сформувалася як науковець, який може самостійно ставити і вирішувати наукові та дослідницькі завдання, аналізувати отримані результати та обґрунтовувати висновки і рекомендації за результатами роботи.

Заключний висновок

Дисертаційна робота Горобінської Ірини Владиславівни на тему: «Механізм управління економічним розвитком автотранспортного підприємства» є цілісним, закінченим, самостійно проведеним науковим дослідженням, містить нові значущі для науки та практики науково

обґрунтовані результати, що у сукупності вирішують важливе науково-практичне завдання – удосконалення механізму управління економічним розвитком автотранспортних підприємств.

Тема дисертаційної роботи, основні теоретичні та методичні положення, що виносяться на захист, дозволяють зробити висновок про відповідність дисертаційної роботи Горобінської І.В. паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Матеріал, що викладений в дисертації, за актуальністю, науковою новизною, практичною цінністю, обсягом, якістю та глибиною методичних та теоретичних розробок задовольняє вимогам п.п. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів» № 567 від 24 липня 2013 р. (з доповненнями і змінами). Основні результати дисертації викладені в опублікованих наукових працях, пройшли апробацію та практичну перевірку.

На підставі вищевикладеного вважаю, що автор дисертації – Горобінська Ірина Владиславівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доцент кафедри автомобілів та транспортного менеджменту
Вінницького національного технічного університету
Міністерства освіти і науки України,
кандидат економічних наук

Віталій ОГНЕВИЙ

Підпис Огневого В.О. засвідчую

